

Zákon o účetnictví

Právní úprava účetnictví

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví
- České účetní standardy pro podnikatele 001 – 023

Stručný obsah zákona o účetnictví:

- definuje účetní jednotky (osoby, které se řídí zákonem o účetnictví)
- definuje předmět účetnictví a účetní období
- stanoví základní povinnosti při vedení účetnictví a při používání účetních metod (oceňování, odpisování atd.), včetně pokut za nedodržení povinností stanovených zákonem
- stanoví pravidla pro oceňování jak v průběhu účetního období, tak i k rozvahovému dni
- definuje účetní knihy a jejich otvírání a uzavírání, účetní doklady
- definuje směrnou účtovou osnovu
- stanoví základní požadavky na obsah účetní závěrky a její zveřejňování

Vymezení účetních jednotek

Zákon se vztahuje na:

- právnické osoby, které mají sídlo na území ČR,
- fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat přesáhl za bezprostředně přecházející kalendářní rok částku 25 mil. Kč,
- ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí

Povinnost vést účetnictví

- právnické osoby jsou povinny vést účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku
- fyzické osoby, které se staly účetní jednotkou v důsledku překročení obrátu, jsou povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou

Předmět účetnictví

Předmětem účetnictví je zaznamenávat v účetní jednotce:

- stav a pohyb majetku a závazků
- náklady, výnosy a s tím související zjištění hospodářského výsledku

Účetní období

- účetním obdobím je nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců
- účetní období se buď shoduje s kalendářním rokem, nebo je hospodářským rokem
- hospodářským rokem je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce než je leden

Povinnosti při vedení účetnictví

- účetní jednotky jsou povinny vést jedno účetnictví za účetní jednotku jako celek
- účetnictví jsou povinny vést jako soustavu účetních záznamů
- jednotlivé účetní záznamy mohou být seskupovány do souhrnných účetních záznamů
- účetními záznamy jsou: účetní doklady, účetní zápisy, účetní knihy, odpisový plán, inventurní soupisy, účtový rozvrh, účetní závěrka a výroční zpráva

Povinnosti při vedení účetnictví

- účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny
- účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v českém jazyce
- účetní jednotky mohou pověřit vedením účetnictví i jinou právnickou nebo fyzickou osobu
- pověřením této osoby se nezbujuje účetní jednotka odpovědnosti za vedení účetnictví

Povinnosti při vedení účetnictví

Povinností je vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.

- Účetnictví je **úplné**, jestliže jsou zaúčtovány všechny účetní případy týkající se účetního období. Nelze tedy zahrnovat do jednoho účetního období účetní doklady vztahující se k roku jinému.
- Účetnictví je vedeno **průkazným** způsobem, jestliže jsou účetní případy a účetní zápisy doloženy účetními doklady.
- Účetnictví je **správné**, jestliže nebyly porušeny povinnosti stanovené zákonem.

Rozsah vedení účetnictví

Fyzické osoby, které jsou účetními jednotkami a nemají povinný audit, vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu.

Obchodní společnosti vedou vždy účetnictví v plném rozsahu.

Zjednodušení rozsah vedení účetnictví

Účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu:

- sestavují účtový rozvrh, v němž mohou uvést syntetické účty pouze na úrovni účtových skupin
- mohou spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize
- nemusí používat zásadu opatrnosti – u odpisů nemusí uplatňovat účetní, ale pouze daňové odpisy, které však musí být zaúčtovány, aby mohly být uplatněny jako daňový výdaj
- nepoužijí ustanovení zákona týkající se rezerv a opravných položek, s výjimkou zákonných rezerv a zákonných opravných položek uvedených v zákoně o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Náležitosti účetních dokladů

Účetní doklady jsou průkazné účetní záznamy, které musí obsahovat:

- označení účetního dokladu
- obsah účetního případu a jeho účastníky
- peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství
- okamžik vyhotovení účetního dokladu
- okamžik uskutečnění účetního případu, není-li shodný s okamžikem vyhotovení
- podpisový záznam osoby odpovědné za účetní případ a podpisový záznam osoby odpovědné za jeho zaúčtování

Účetní zápisy

- účetní zápisy jsou účetní záznamy prováděné do účetních knih

Účetní knihy

Účetní jednotky účtují, pokud zákon nestanoví jinak:

- v deníku, v němž účetní zápisy uspořádají z hlediska časového a jímž prokazují zaúčtování všech účetních případů v účetním období
- v hlavní knize, v níž účetní zápisy uspořádají z hlediska věcného
- v knihách analytických účtů, v nichž podrobně rozvádějí účetní zápisy hlavní knihy
- v knihách podrozvahových účtů, ve kterých se uvádějí účetní zápisy, které se neprovádějí v předchozích účetních knihách

Směrná účtová osnova

- Směrná účtová osnova určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření; toto uspořádání musí zajistit sestavení účetní závěrky.

Účtový rozvrh

- na podkladě směrné účtové osnovy jsou účetní jednotky povinny sestavit účtový rozvrh, v němž uvedou účty potřebné k zaúčtování všech účetních případů a k sestavení účetní závěrky v dané účetní jednotce
- účetní rozvrh sestavují účetní jednotky pro každé účetní období
- v průběhu účetního období je možné rozvrh doplňovat

Otevírání a uzavírání knih

Účetní knihy se otevírají např.:

- ke dni vzniku povinnosti vést účetnictví
- k prvnímu dni účetního období
- ke dni vstupu do likvidace

Účetní knihy se uzavírají např.:

- ke dni zániku povinnosti vést účetnictví
- k poslednímu dni účetního období
- ke dni předcházejícímu dni vstupu do likvidace

Účetní závěrka

Účetní závěrka je nedílný celek a tvoří ji:

- rozvaha
- výkaz zisku a ztráty
- příloha, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené ve výkazech

- Účetní závěrka může zahrnovat i přehled o peněžních tocích nebo přehled o změnách vlastního kapitálu.

Ověřování účetní závěrky auditorem

Povinnost mít ověřenu účetní závěrku auditorem mají:

- akciové společnosti, které překročí nebo dosáhnou jednoho ze tří kritérií
- ostatní obchodní společnosti a družstva, které překročí nebo dosáhnou alespoň dvou ze tří kritérií

Kritéria

- aktiva celkem více než 40 mil. (úhrn zjištěný z rozvahy v ocenění neupraveném o rezervy, opravné položky a odpisy)
- roční úhrn čistého obrátu více než 80 mil. Kč
- průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než 50

Výroční zpráva

- účetní jednotky jsou povinny mít účetní závěrku ověřenu auditorem jsou povinny vyhotovit výroční zprávu
- účelem výroční zprávy je uceleně, vyváženě a komplexně informovat o vývoji výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení účetní jednotky

Způsoby oceňování

Účetní jednotky jsou povinny oceňovat majetek a závazky způsoby podle zákona:

- k okamžiku uskutečnění účetního případu
- ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se sestavuje účetní závěrka

Způsoby oceňování

- pořizovací cena
- vlastní náklady
- reprodukční pořizovací cena
- jmenovitá hodnota

Inventarizace majetku a závazků

- účetní jednotky inventarizací zjišťují skutečný stav majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá majetku a závazkům v účetnictví
- inventarizace periodická – k okamžiku sestavení účetní závěrky
- inventarizace průběžná – v průběhu účetního období

Inventura

Skutečné stavy majetku a závazků se zjišťují:

- fyzickou inventurou (majetek)
- dokladovou inventurou (pohledávky, závazky)

Úschova účetních záznamů

- účetní závěrka a výroční zpráva – 10 let
- účetní doklady, účetní knihy, odpisové plány, inventurní soupisy, účtový rozvrh, přehledy – 5 let
- účetní záznamy, kterými účetní jednotky dokládají vedení účetnictví – 5 let

Sankce

Sankce se udělují účetní jednotce, která:

- nevede účetnictví, nebo jej nezačne vést
- nesestaví účetní závěrku nebo nevyhotoví výroční zprávu
- sestaví neúplnou účetní závěrku
- neověří účetní závěrku nebo výroční zprávu auditorem
- nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu
- poruší povinnost uschovávat účetní záznamy
- uvede nepravdivé nebo zkreslující informace
- vede účetnictví nesprávně

Těmto účetním jednotkám se uloží pokuta do výše 6 % (3 %) hodnoty aktiv celkem.

Účetnictví

- **Účetnictví** je uzavřená, vnitřně uspořádaná soustava informací, pomocí níž se, v peněžních jednotkách, zjišťuje, měří a hodnotí hospodářská činnost účetní jednotky, zjišťuje stav majetku a hospodářský výsledek činnosti.
- **Úkolem účetnictví** je zobrazovat pravdivě a věcně dění v účetní jednotce, majetkovou, finanční a důchodovou situaci účetní jednotky.

Účetnictví

Účetnictví

Účetnictví je určeno pro různé typy organizací:

- podnikatelské subjekty,
- příspěvkové organizace, organizační složky státu
- územně samosprávné celky (obce, kraje),
- politické strany,
- občanská sdružení,
- peněžní ústavy, pojišťovny atd.

Účetnictví

- účetnictví má svou vnější i vnitřní funkci, výsledky slouží externím i interním uživatelům

Externí uživatelé účetnictví:

- finanční úřad,
- banky,
- obchodní partneři,
- investoři,
- veřejnost atd.,

Interní uživatelé účetnictví:

- zaměstnanci,
- vlastníci podniku,
- společníci,
- řídicí pracovníci.

Systemy účetnictví

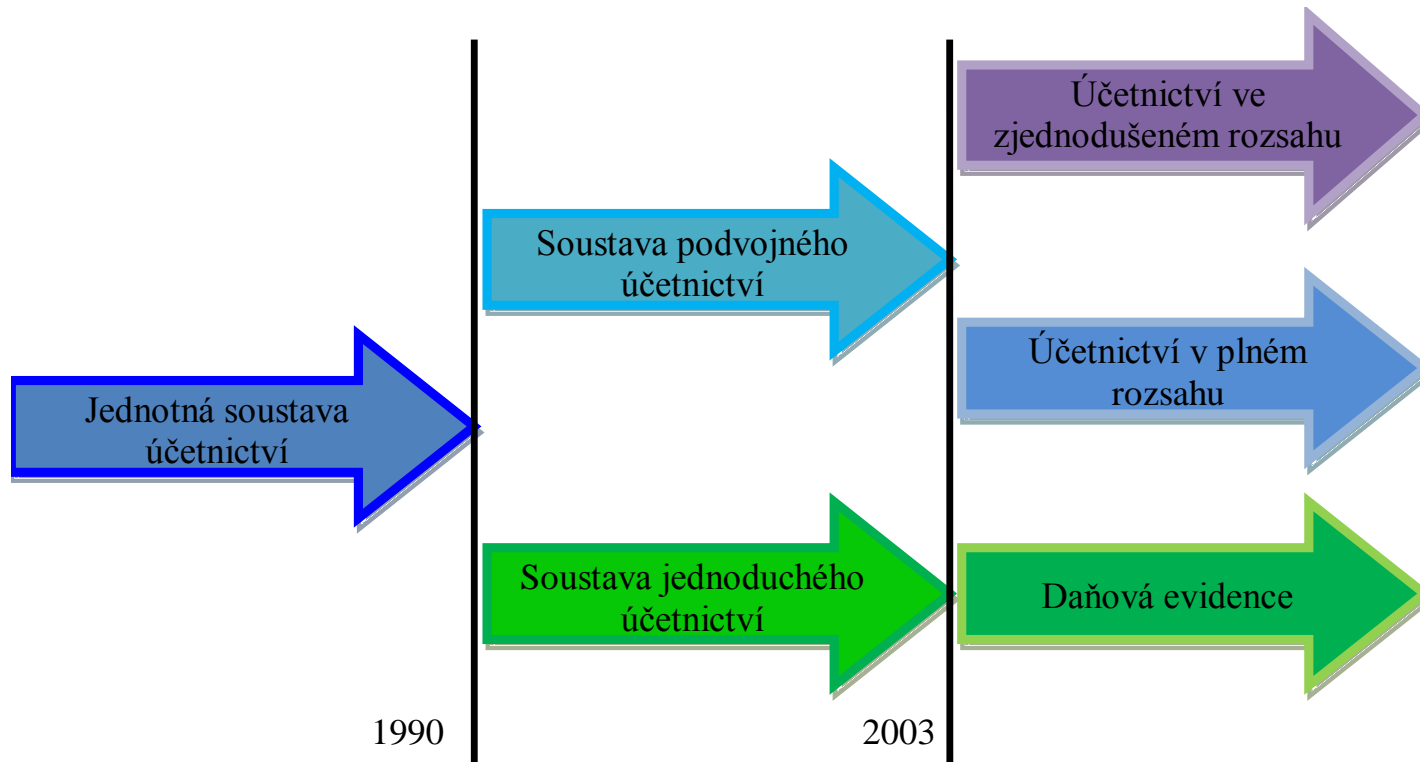
- finanční účetnictví
- vnitropodnikové účetnictví
- manažerské účetnictví

Historický vývoj účetnictví

- Mezopotámie (4. – 3. tisíciletí př. n. l.)
- Egypt
- Řím – *adversaria efemerid* (deník), *codex rationum* (kniha účtů)
- v zemích Koruny české – Karel IV.
- 1494, Luca Pacioli: *Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proporcionalita*
- **1990** – tržní mechanismus, daňová soustava → zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
- dnem **1. 1. 2004** je ukončeno jednoduché účetnictví → vznik daňové evidence a pojem podvojný účetnictví je nahrazeno – **účetnictví**

Vývoj účetnictví v ČR

Regulace finančního účetnictví

Direktivy EU:

- první direktiva (1968) – zveřejňování účetních závěrek
- čtvrtá direktiva (1978) – harmonizace účetních výkazů, oceňovací principy
- sedmá direktiva (1983) – konsolidované účetní výkazy
- osmá direktiva (1984) – auditing

Regulace finančního účetnictví

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví:

- zveřejňování účetní politiky (principů, zásad, metod a jejich změn)
- oceňování a vykazování zásob na principu historických cen
- účtování o nemovitém majetku (pozemky)
- účtování odpisů
- informace povinně zveřejňované v účetních výkazech
- uznání výnosů s použitím aktuálního principu
- účtování daně ze zisku, státních dotací

Obecně uznávané účetní zásady

- **princip věrného zobrazení skutečnosti**
- zásada účetní (hospodářské) jednotky
- předpoklad neomezené doby trvání účetní jednotky
- zásada periodicity zjišťování výsledku hospodaření a finanční situace účetní jednotky
- zásada objektivit účetních informací
- zásada historického účetnictví
- zásada vymezení okamžiku realizace (aktuální princip)
- zásada konzistence mezi účetními obdobími (bilanční kontinuita)
- zásada opatrnosti

Právní úprava v ČR

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví,
- České účetní standardy pro podnikatele
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník,
- daňové předpisy,
- metodické předpisy a pokyny,
- předpisy o zdravotním a sociálním pojištění,
- celní předpisy.

Základní prvky účetnictví

- **Základními metodickými prvky** účetnictví tedy jsou:
- účet (soustava účtů),
- účetní knihy,
- účetní doklady,
- účetní zápisy,
- kontrolní systém,
- účetní závěrka.

Účet

ČÍSLO A NÁZEV ÚČTU

MD (Má dáti)
Na vrub (debet)

D (Dal)
Ve prospěch (kredit)

Druhy účtů

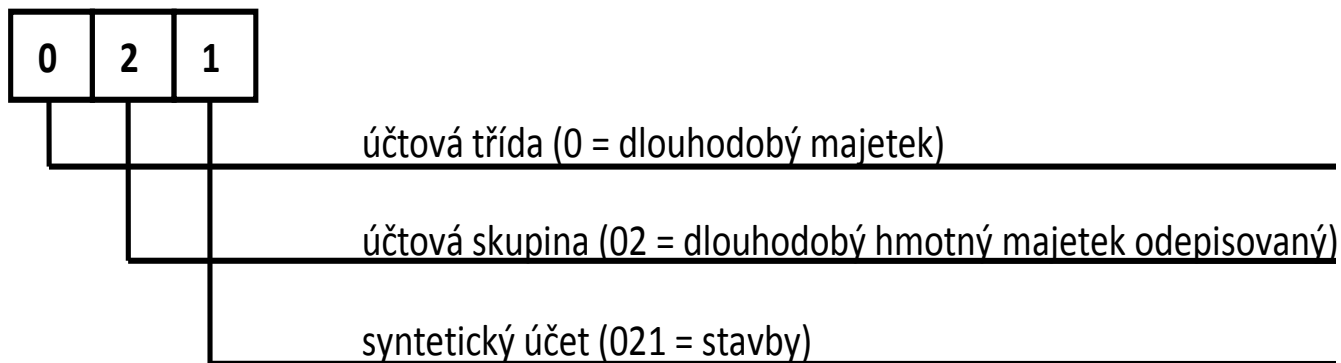
Podle charakteru:

- **rozvahové**
- **výsledkové**
- **uzávěrkové**
- **podrozvahové**

Podle různého stupně podrobnosti zachycování účetních zápisů na účtech:

- **syntetické**
- **analytické**

Účtová osnova (účtový rozvrh)

Účetní knihy

- Deník hlavní knihy
- Hlavní kniha
- Knihy analytických účtů
- Knihy podrozvahových účtů

Deník hlavní knihy

Číslo zápisu	Datum	Číslo dokladu	Účetní případ	Účtovací předpis		Kč
				MD	D	
1	2.1.	VF001	faktura za výrobky	311	601	80000
2	4.1.	PPD0031/BV1/1	výběr hotovosti	211	221	5000
3	6.1.	VPD004/PM01	nákup materiálu	111	211	2500
4	7.1.	BV2/1	úhrada od odběratele	221	311	80000

Hlavní kniha

ABC, s. r. o.		Str. 1					
Účet: 221		Bankovní účet					
Rok: 2009							
Datum	Doklad	Popis	Počáteční stav	Obrat		Konečný stav	Účetní deník
				MD	D		
7. 1.	BV 1	Úhrada faktury za zboží	150 000		15 000		1
8. 1.	BV 1	Zaplacení prodaného zboží		11 000			3
25. 1.	BV 1	Nájemné			10 000		8
leden		Celkem	150 000	11 000	25 000	136 000	
3. 2.	BV 2	Telefonní poplatky			3 500		.

Účetní doklady

- účetní záznamy, které patří k základním a nejdůležitějším nástrojům průkaznosti účetnictví
- hospodářské operace se stanou účetními případy teprve tehdy, jsou-li doloženy účetními doklady, potom teprve může být hospodářská operace zapsána účetními zápisy do účetních knih

Účetní doklady

Náležitosti účetních dokladů:

- označení účetního dokladu
- popis obsahu účetního případu a označení jeho účastníků
- peněžní částka nebo údaj o množství a ceně
- okamžik vyhotovení účetního dokladu
- okamžik uskutečnění účetního případu
- podpisový záznam osoby odpovědné za účetní případ a osoby odpovědné za jeho zaúčtování

Členění účetních dokladů

Podle obsahu:

- **vnější (externí)**
- **vnitřní (interní)**

Podle počtu dokumentovaných účetních případů:

- **jednotlivé**
- **sběrné**

Hlavní typy dokladů

- dodavatelská faktura – zachycuje nákup majetku na fakturu
- vydaná faktura – prodej výrobků
- příjmový pokladní doklad – příjem peněz do pokladny
- výdajový pokladní doklad – výdej peněz z pokladny
- výpis z bankovního účtu – doklad o realizovaných platbách, stav, pohyb peněz na účtu
- příjemka – převzetí materiálu na sklad
- výdejka – výdej materiálu ze skladu
- vnitřní účetní doklad – vnitřní operace

Zpracování oběh a úschova dokladů

- přezkoušení (zkontrolování) účetního dokladu
- roztrídění podle obsahu a podle dat
- očíslování pořadově
- opatření účtovacím předpisem
- zaúčtování
- uložení vyřazení a skartace po určité době

Účetní uzávěrka

- kontrola správnosti a úplnosti údajů zaúčtovaných do účetních knih
- opravy chybných účetních zápisů (účetní, neúčetní)
- uzavírání účetních knih
- výpočet a zaúčtování daně z příjmu právnických osob

Účetní závěrka

Účetní závěrka představuje nedílný celek a tvoří ji:

- **rozhaha** (balance),
- **výkaz zisku a ztráty** (výsledovka),
- **příloha**, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztráty.

Rozvaha

AKTIVA	Rozvaha ke dni...	PASIVA
Pohledávky za upsaný základní kapitál		Vlastní kapitál
Dlouhodobý majetek		Základní kapitál
Dlouhodobý nehmotný majetek		Kapitálové fondy
Dlouhodobý hmotný majetek		Fondy tvořené ze zisku
Dlouhodobý finanční majetek		Výsledek hospodaření
Oběžný majetek		Cizí kapitál
Zásoby		Dlouhodobé závazky
Pohledávky		Krátkodobé závazky
Krátkodobý finanční majetek		Rezervy
Časové rozlišení		Časové rozlišení
AKTIVA CELKEM	=	PASIVA CELKEM

Výkaz Rozvaha - aktiva

Aktiva	Běžné účetní období			Minulé účetní období
	Brutto (1)	Korekce (2)	Netto (3)	Netto (4)
A. Pohledávky za upsaný základní kapitál				
B. Dlouhodobý majetek				
B. I. Dlouhodobý nehmotný majetek				
B. II. Dlouhodobý hmotný majetek				
B. III. Dlouhodobý finanční majetek				
C. Oběžná aktiva				
C. I. Zásoby				
C. II. Dlouhodobé pohledávky				
C. III. Krátkodobé pohledávky				
C. IV. Finanční majetek				
D. I. Časové rozlišení				

Výkaz rozvaha - pasiva

Pasiva	Stav v běžném účetním období (5)	Stav v minulém účetním období (6)
A. Vlastní kapitál		
A. I. Základní kapitál		
A. II. Kapitálové fondy		
A. III. Rezervní fond, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku		
A. IV. Výsledek hospodaření minulých let		
A. V. Výsledek hospodaření běžného účetního období		
B. Cizí zdroje		
B. I. Rezervy		
B. II. Dlouhodobé závazky		
B. III. Krátkodobé závazky		
B. IV. Bankovní úvěry a výpomoci		
C. I. Časové rozlišení		

Výkaz zisku a ztráty

- přehled o výnosech, nákladech a výsledku hospodaření podniku,
- je uspořádán stupňovitě, jednotlivé stupně charakterizují úroveň hospodaření v provozní hospodářské činnosti, finanční a mimořádné činnosti.

Výkaz zisku a ztráty je možno sestavovat:

- v druhové struktuře nákladů,
- v účelové struktuře nákladů.

Příloha účetní závěrky

Příloha obsahuje:

- obecné údaje o podniku (počet zaměstnanců, výše odměn, půjček, závazků atd.),
- informace o účetních metodách a obecných účetních zásadách,
- doplňující informace k rozvaze a výkazu zisku a ztráty,
- přehled o peněžních tocích (výkaz cash flow),
- přehled o změnách vlastního kapitálu (je rozpisem položky „A. Vlastní kapitál“ z rozvahy a podává informaci o uspořádání jeho položek, které vyjadřují jeho celkovou změnu za účetní období.

Daňové přiznání právnických osob

- tiskopis vydávaný Ministerstvem financí ČR
- podává se místně příslušnému správci daně do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období (do 6 měsíců)
- povinnou přílohou přiznání je účetní závěrka
- daň je splatná k datu podání daňového přiznání

Druhy daňového přiznání:

- řádné daňové přiznání
- opravné daňové přiznání
- dodateční daňové přiznání

Oceňování v účetnictví

- Typy cen:
- **pořizovací cena**
- **cena pořízení**
- **reprodukční pořizovací cena**
- **oceňování vlastními náklady**
- **nominální cena**

Manažerské účetnictví

Funkce účetnictví

- Jsou v převážné většině **orientovány externě, mimo podnik**. Účetnictví pro tyto účely je také stanoveno zákonem a nazýváme je **finanční účetnictví**.
- Pro podnik je však rozhodující získat **informace pro rozhodování**. Rozhodující roli zde hraje **manažerské účetnictví**.

Manažerské účetnictví

- **Manažerské účetnictví ve své podstatě není čisté účetnictví, ale zabývá se evidencí, tříděním, zpracováním, analýzou a syntézou informací o podnikové činnosti, která slouží jako podklad k rozhodování do budoucna pro řídicí pracovníky.**
- **Obsah manažerského účetnictví je velmi různorodý, zpravidla volně váže na finanční účetnictví.**

Manažerské účetnictví

- poskytuje velmi podrobné informace o průběhu hospodářské činnosti uvnitř podniku, které jsou využívány při řízení a rozhodování
- systém, který zobrazuje a zkoumá ekonomickou realitu a zpracovává ji do podkladů, ústících do návrhů a opatření, která mají pomoci řídicím pracovníkům při rozhodování a řízení
- je plně v kompetenci podniku, není právně upravováno a mohou být použity jakékoli postupy a metody, které zabezpečí využitelné a věrné informace pro daný účel.
- není předepsána povinnost podvojného zápisu a lze účtovat i v naturálních jednotkách.
- vše je přizpůsobeno konkrétním požadavkům podniku.

Manažerské účetnictví

Manažerské účetnictví zahrnuje a využívá:

- vnitropodnikové účetnictví
- kalkulace
- rozpočetnictví
- operativní evidenci
- vnitropodnikovou statistiku

Vnitropodnikové účetnictví

- **Vnitropodnikové účetnictví (VPÚ) je součástí manažerského účetnictví a vytváří pro něj rozšířenou informační základnu.**
- **Forma VPÚ není předepsána a měla by odpovídat konkrétním podmínkám daného podniku.**

Forma vedení VPÚ

V praxi jsou užívané tyto základní formy :

- **VPÚ vedené v samostatném účetním okruhu,**
- **VPÚ vedené v analytické evidenci finančního účetnictví,**
- **kombinace obou předcházejících.**

Samostatný účetní okruh

- V tržní ekonomice převládá.
- V malých podnicích se často vede tabelární formou a nazývá se Výkaz provozního odpočtu.
- Ve velkých podnicích se důsledně vytvářejí soubory samostatných účtů, které jsou v analytice dále členěny podle konkrétních požadavků. Analytika může mít i několik úrovní.
- Pokud se vede VPÚ v ČR, musí se použít účtových tříd 8 a 9 a jednotlivé účty musí být uvedeny v účtovém rozvrhu.
- K převodům účetních položek mezi FÚ a VPÚ a naopak slouží spojovací účty

Samostatný účetní okruh

Spojovací účty se otevírají k:

- zásobám,
- časovému rozlišení,
- nákladům,
- výnosům,
- nákupům (tam, kde jsou materiální zásob zboží součástí VPÚ),
- aktivaci výkonů vlastní výroby,
- vnitřním složkám těžce účetní jednotky.

VPÚ vedené na analytických účtech FÚ

- Tato forma VPÚ **využívá účty FÚ**, ke kterým se otevírají **analytické účty** potřebné pro plnění úkolů VPÚ.

Analytické účty se vedou k účtovým třídám (skupinám):

- **1 Zásoby**
- **38 Přejídné účty aktiv a pasiv**
- **45 Rezervy**
- **5 Náklady**
- **6 Výnosy**

Kombinace přecházejících způsobů

- **VPÚ v samostatném okruhu s analytickým členěním účtů FÚ.**
- **Nedostatky předcházejících způsobů odstraňuje perspektivní integrované zpracování dat. Oba způsoby lze úspěšně kombinovat a navíc rozšířit zpracování o peněžní toky.**
- **Ideální stav je možné si představit tak, že pro všechny účely bude zapotřebí s daty vstupovat jen jednou**

Činnosti zachycené ve VPÚ

V ČR nejsou přímo vymezeny činnosti, které jsou obsahem VPÚ.

Praxe si sama činnosti sledované ve VPÚ utváří.

VPÚ by mělo postihnout:

- **oblast vlastní činnosti, pro níž je podnik zřízen (výroba, obchod, služby)**
- **hodnotové odpovědnostní řízení,**
- **decentralizaci účtování.**

Obsahové vymezení požadavků na VPÚ (pro potřeby FÚ)

Zákonem jsou požadovány od VPÚ pouze tři druhy průkazných podkladů pro FÚ.

- stav a změna stavu zásob vytvořených vlastní činností,
- data potřebná pro aktivaci vlastních výkonů,
- ocenění zásob a ostatních výkonů vytvořených vlastní činností.

VPÚ je navíc zdrojem těchto podkladů pro potřeby FÚ:

- časové rozlišení nákladů a výnosů i některých rezerv,
- komplexní náklady,
- odpisy dlouhodobého majetku, zásoby materiálu a zboží (pokud se o nich účtuje ve VPÚ).

Shrnutí VPÚ

Vnitropodnikové účetnictví je v ČR velmi volně vymezeno. Zákonem jsou požadovány jen tři druhy podkladů nezbytných pro FÚ a uvedení vnitropodnikových účtů v účetním rozvrhu. Vše ostatní je v pravomoci podniků.

VPÚ tak představuje oblast, ve které je možno:

- **uplatnit poznatky informačních technologií ve spojení s**
- **požadavky manažerského účetnictví,**
- **využít tvůrčích schopností ekonomů a účetních i možností, které skýtá výpočetní technika,**
- **přeměnit vnitropodnikové účetnictví v integrovaný způsob zpracování dat v místech, kde data vznikají.**

Shrnutí VPÚ

- Je možné propojit dnešní VPÚ s rozpočtováním, kalkulacemi, rozborů a přípravou podkladů pro rozhodování, tj. *přejít od VPÚ k manažerskému účetnictví.*

Kalkulace

Kalkulací se rozumí **propoččet nákladů, přínosu, zisku, ceny**, resp. jiné finanční veličiny na výrobek, práci nebo službu, na jejich dílčí část, proces, činnost nebo operaci, na investiční akci či **na jinak naturálně (věcně) vyjádřený výkon.**

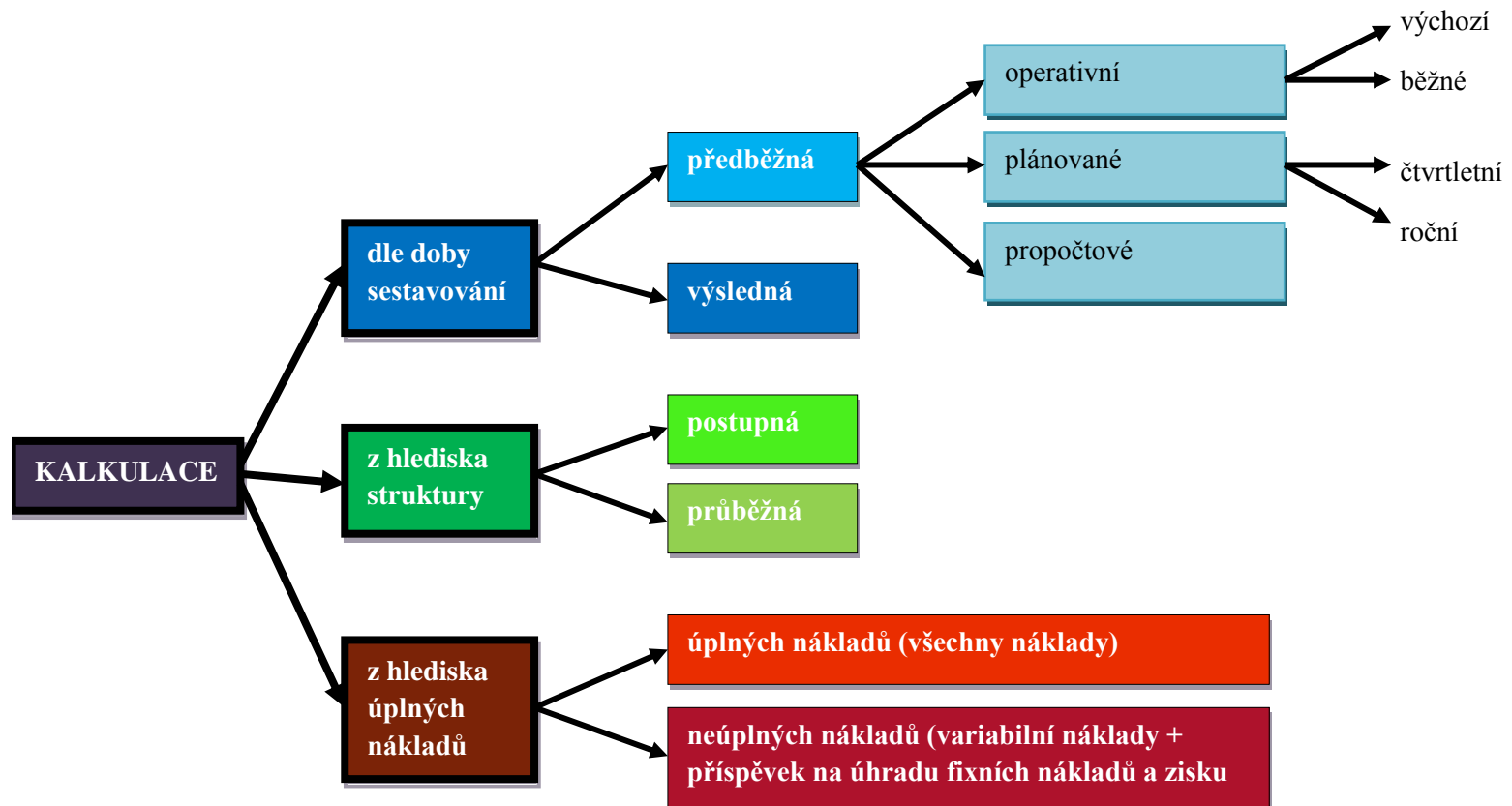
Kalkulace

Pojem kalkulace je obecně chápán jako:

- **činnost, tj. stanovení nákladů na konkrétní výkon podniku**
- **výsledek této činnosti, tj. propočet nákladů na kalkulační jednici**
- **vydělitelná část informačního systému podniku, tj. kalkulační systém.**

Metodou kalkulace se rozumí způsob stanovení výše nákladů na určitý výkon podniku

Metody kalkulace

Předmět kalkulace

Předmětem kalkulace by měly být všechny druhy dílčích i finálních výkonů, které podnik vyrábí nebo provádí.

V praxi :

- **kalkulace představitelů nejdůležitějších druhů výkonů, nebo**
- **zákaznický orientovaná kalkulace**

Předmět kalkulace

Předmět kalkulace:

- **Kalkulační jednice**, jíž se rozumí konkrétní výkon, vymezený měrnou jednotkou a druhem, na který se stanovují nebo zjišťují náklady.
- **Kalkulované množství** zahrnuje určitý počet jednic, pro něž se stanovují nebo zjišťují celkové náklady.

Přiřazování nákladů

Přiřazování nákladů předmětu kalkulace se odvozuje od členění na náklady přímé a nepřímé.

- **Přímé náklady** se přičítají k určitému druhu výkonů bezprostředně.
- **Nepřímé náklady** se vynakládají k zajištění produkce širšího sortimentu. **Příčiny vzniku nepřímých nákladů:**
  - činnost konkrétního vnitropodnikového útvaru
  - předchozí rozhodnutí o zajištění kapacity.

Přiřazování nákladů

Cílem přiřazování nákladů je získání přesných informací o nákladech určitého objektu s ohledem na rozhodovací úlohu, která se má řešit. Označuje se **alokace nákladů**.

Alokace nákladů

Způsob alokace nákladů musí respektovat rozhodovací úlohu, která bude řešena.

Rozhodovací úlohy lze seskupit do pěti oblastí:

- a) rozhodování o způsobu využití ekonomických zdrojů,**
- b) úlohy, které motivují manažery a zaměstnance na jednání, které vede k plnění podnikových cílů,**
- c) propočet nákladů prodávaných výkonů pro cenové návrhy,**
- d) reprodukční náklady a jejich rozvržení na útvary a výrobky,**
- e) informace o vázanosti ekonomických zdrojů v produktech podnikové činnosti.**

Principy alokace

- **princip příčinnosti:** Každý výkon má být zatížen pouze takovými náklady, které příčinně vyvolal.
- **princip únosnosti nákladů:** Jakou výši nákladů je objekt alokace schopen unést ?
- **princip průměrování:** Jaké náklady připadají v průměru na určitý výrobek ?

Patří sem: předběžné a výsledné kalkulace.

Alokační fáze

Představuje část celkového procesu přiřazování nákladů.

Cílem je vyjádřit míru příčinné souvislosti mezi alokovanými náklady a finálním výkonem.

- **Prvá fáze:** přiřazení přímých nákladů objektu alokace, který vyvolal jejich vznik.
- **Druhá fáze:** vyjádření nepřímých nákladů k objektu, který vyvolal jejich vznik. Objekt alokace je zprostředkující veličinou. Zprostředkování může proběhnout i ve více stupních.
- **Třetí fáze:** co nejpřesnější vyjádření nepřímých nákladů, které připadají na druh finálního výkonu, popř. jeho jednici.

Typový kalkulační vzorec

Typový kalkulační vzorec

- 1) přímý materiál
  - 2) přímé mzdy
  - 3) ostatní přímé náklady
- **A) NÁKLADY PŘÍMÉ**
  - 4) výrobní režie technologická
  - 5) výrobní režie všeobecná
  - **B) REŽIE VÝROBNÍ**
  - **VLASTNÍ NÁKLADY VÝROBY (PROVOZU) A+B**
  - 6) zásobovací režie
  - 7) správní režie
  - **VLASTNÍ NÁKLADY VÝKONU**
  - 8) odbytová režie
  - **ÚPLNÉ VLASTNÍ NÁKLADY VÝKONU**
  - 9) zisk

Rozpočetnictví

Rozpočetnictví je část manažerského účetnictví, která se zabývá využíváním rozpočtů v řízení podniků - přesněji využíváním rozpočtů pro rozhodování v podniku

Úkolem rozpočtu je stanovení hodnotových ukazatelů v peněžních jednotkách v souladu s podnikovými cíli.

Rozpočetnictví

Rozpočtování vychází z podnikových politik přímo nebo nepřímo, a má tyto charakteristiky:

- stanovují se jím **hodnotové ukazatele v peněžních jednotkách**,
- rozpočtem se stanovují **určité úkoly**,
- rozpočet má vazbu **na určité časové období (jde o časový počet)**,
- rozpočet se nezakládá **jen na exaktně stanovených veličinách**.

Rozpočet

Rozpočtem rozumíme stanovení, propočet nebo předpoklad budoucí výše ekonomické veličiny, sestavený v určité struktuře na určité období obvykle pro určité činnosti nebo vnitropodnikové útvary či podnik jako celek.

Rozpočty

Z časového hlediska rozeznáváme:

- **krátkodobé rozpočty**, sestavované na kratší období než jeden rok, maximálně roční rozpočet
- **dlouhodobé rozpočty**, sestavované na různě dlouhá období.

Z věcného hlediska se člení rozpočty minimálně na:

- **vnitropodnikové rozpočty**,
- **podnikové rozpočty**,
- **rozpočty na delší období**, v nichž se promítá podniková politika.

Dlouhodobé rozpočty

Dlouhodobé rozpočty **souvisí s podnikovými strategiemi na příští období. Vychází z rozhodnutí o dlouhodobých záměrech, obsažených v rozpočtu:**

- **investičním,**
- **kapitálovém,**
- **technického rozvoje (výzkumu a vývoje),**
- **vývoje nákladů.**

Krátkodobé rozpočty

Krátkodobé rozpočty jsou sestavovány na kratší období než jeden rok.

Rozpočty na denní, týdenní, měsíční období, nebo na jednotlivé ucelené činnosti (akce) se nazývají **operativní rozpočty**.

Rozpočty se nejčastěji týkají **režijních nákladů** vnitropodnikových útvarů.

Krátkodobé rozpočty

Rozpočty vnitropodnikových útvarů jsou orientovány na:

- **měřitelné výkony** útvarů na jedné straně,
- **měřitelné náklady** na druhé straně, na ovlivnitelné zásoby, popř. na vázaný kapitál
- **vyžadují rozlišení nákladů na jednicové a režijní náklady**

Rozpočty vnitropodnikových útvarů:

- **rozpočty výkonů (výnosů)**
- **rozpočty výdajů**
- **rozpočty tokových a stavových veličin**
- **rozpočty režijních nákladů**

Metody sestavování rozpočtu režijních nákladů

Základní metody:

- na základě odpočtu,
- odborným odhadem,
- stanovením **normativů** režijních nákladů,
- stanovením **limitů** režijních nákladů,
- stanovením rozpočtu režijních nákladů s „nulovým“ základem (Zero Based Budget),
- kombinací uvedených způsobů.

Dlouhodobé rozpočty

Dlouhodobý rozpočet se vztahuje k období delšímu než jeden rok. Rozlišují se tři základní skupiny rozpočtů:

- **Rozpočty dlouhodobé ze své podstaty**
- **Hlavní „velitelský“ rozpočet**
- **Dlouhodobý rozpočet vývoje nákladů**

Hlavní rozpočet

Zahrnuje :

- **rozpočetní výsledovku**
- **rozpočet rozdělení zisku**
- **rozpočetní rozvahu**
- **rozpočet peněžních toků**

Operativní evidence

- zaznamenává jednotlivé hospodářské jevy bezprostředně po jejich vzniku, záznamy provádí pracovník, který sledovanou činnost sám vykonává, např. skladník, mistr
- evidence se uvádí zpravidla v naturálních jednotkách
- údaje se využívají pro běžné rozhodování a řízení
- patří sem např. evidence docházky zaměstnanců, záznamy o počtu vyrobených kusů apod.

Vnitropodniková statistika

- shromažďuje informace o hromadných stejnorodých jevech uvnitř podniku. Údaje čerpá zejména z účetnictví nebo si je zjišťuje sama.

Analýza účetních dat

- jednou z nástrojů manažerského účetnictví
- účetní data obsažená ve finančních výkazech umožňují managementu sledovat vývoj hospodaření podniku, odhalit slabé stránky, které by mohly v budoucnu působit problémy a naopak identifikovat silné stránky, které by měly v budoucnu zajistit prosperitu podniku

V hospodářské praxi se používají tyto metody analýzy:

- absolutních ukazatelů
- rozdílových ukazatelů
- poměrových ukazatelů
- soustav ukazatelů

Poměrové ukazatele

Poměrové ukazatele jsou považovány za základní metodický nástroj finanční analýzy, charakterizují vzájemný vztah mezi dvěma položkami účetních výkazů pomocí jejich poměru.

Poměrové ukazatele umožňují získat rychlý a nenákladný obraz o:

- časovém vývoji finanční situace dané firmy (tzv. trendová analýza),
- umístění firmy mezi ostatními obdobnými firmami, tzv. prostorová (průřezová) komparativní analýza.

Poměrové ukazatele

Podle oblastí finanční analýzy se poměrové ukazatele obvykle člení na:

- ukazatele rentability
- ukazatele aktivity
- ukazatele zadluženosti
- ukazatele likvidity
- ukazatele tržní hodnoty
- provozní (výrobní ukazatele)
- ukazatele na bázi finančních fondů a cash flow

Ukazatele rentability

Poměřují zisk dosažený podnikáním s výší zdrojů podniku, jichž bylo užito k jeho dosažení. Rentabilita je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisky použitím investovaného kapitálu.

- ukazatel rentability vloženého kapitálu – ROI = (zisk před zdaněním + nákladové úroky)/celkový kapitál
- ukazatel rentability celkových vložených aktiv – ROA = zisk/celková aktiva
- ukazatel rentability vlastního kapitálu – ROE = zisk/vlastní kapitál

Ukazatele zadluženosti

Udávají vztah mezi cizími a vlastními zdroji financování firmy, měří rozsah, v jakém firma používá k financování dluhy (tedy zadluženost firmy).

- dlouhodobá zadluženost = dlouhodobý cizí kapitál/celková aktiva
- běžná zadluženost = krátkodobý cizí kapitál/celková aktiva

Ukazatele likvidity

Charakterizují schopnost firmy dostát svým závazkům. Úzce navazuje na ukazatele finanční závislosti.

- běžná likvidita = $\frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}}$
- pohotová likvidita = $\frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}}$
- okamžitá likvidita = $\frac{\text{peněžní prostředky} + \text{ekvivalenty}}{\text{okamžitě splatné dluhy}}$

Ukazatele aktivity

Měří, jak efektivně firma hospodaří se svými aktivy. Má-li jich více než je účelné, vznikají jí zbytečné náklady a tím i nízký zisk. Má-li jich dostatek, pak se musí vzdát mnoha potenciálně výhodných podnikatelských příležitostí a přichází o výnosy, které by mohla získat.

- doba obratu celkového kapitálu = $\frac{\text{stálá aktiva}}{\text{roční tržby}}$
- doba obratu zásob = $\frac{\text{průměrná zásoba}}{\text{denní spotřeba}}$
- doba obratu pohledávek = $\frac{\text{obchodní pohledávky}}{\text{denní tržby na fakturu}}$
- splatnost krátkodobých závazků = $\frac{\text{krátkodobé závazky}}{\text{průměrné denní tržby}}$

Ukazatele tržní hodnoty

Investoři, kteří vložili svůj majetek do základního kapitálu firmy, potenciální investoři a všichni, kdo obchodují na kapitálovém trhu, se zajímají o návratnost svých investic. Té lze dosáhnout buď prostřednictvím dividend, nebo růstem cen akcií.

- čistý zisk na akcii = $\text{čistý zisk} / \text{počet akcií}$
- poměr tržní ceny akcie k zisku na akcii = $\text{tržní cena akcie} / \text{čistý zisk na akcii}$
- Kurz akcie = $\text{tržní cena akcie} / \text{nominální cena akcie}$